HE 146/2020 vp
Suojeluasiantuntija Liisa Toopakka
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Työ- ja elinkeinojaosto 03.11.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Maailmassa on meneillään ilmasto- ja monimuotoisuuskriisi. Samaan aikaan kamppailemme pandemian kanssa. Pandemia edellyttää elvyttäviä toimia ja näitä toimia on tehtävä ekologisesti ja ilmastollisesti kestävällä tavalla. Suomen luonnonsuojeluliitto lausuu talousarviosta 2021 työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa:

Hienoa, että puhtaampaan energiaan siirtymistä tuetaan

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla on hyvä, että kivihiilen alasajoa nopeutetaan kaksinkertaistamalla vuotuista tukea korvaaville investoinneille 60 miljoonaan euroon. Tuen saannissa priorisoidaan polttoon perustumattomia teknologioita. Suurin osa kivihiilen poltosta loppuu näillä näkymin vuoteen 2025. Energiatuki kasvaa kokonaisuudessaan kymmeniä miljoonia. Tämä on muuten hyvä, mutta tukea voivat saada myös biopolttoaineiden valmistajat, ja biopolttoaineissa on yhä suuria kestävyysongelmia.

Uusiutuvan energian tuotantotuen kohdentamisessa tulisi varmistaa, että tukea ei makseta kantojen, lahopuun tai jalostettavaksi kelpaavan puun polttamiseen. Esimerkiksi Euroopan tiedeakatemioiden (EASAC) mukaan metsäbiomassan energiakäyttö ei ole hiilineutraalia[i]. Suomen tulisi asettaa metsähakkeelle ja puupolttoaineille merkitykselliset kestävyyskriteerit, joilla varmistetaan että metsäbioenergian käyttö ei aiheuta haitallisia vaikutuksia ilmastolle, luonnon monimuotoisuudelle tai vesistöille.

On hyvä, että sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistämistä tuetaan edelleen, jotta liikenteen päästövähennystavoitteet saavutettaisiin.

Elvytysrahat on suunnattava kestävästi

Talousarviossa kerrotaan, että hallitus on koronavirustilanteesta johtuen päättänyt vuoden 2020 lisätalousarvioissa merkittävistä toimenpiteistä talouden elpymisen tukemiseksi. Esimerkiksi uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahojen lisäyksestä 260 milj. euroa on koronavirustilanteen vuoksi lisättyä yritysrahoitusta.

Uuden kansainvälisen vertailun mukaan yli puolet Suomen energiaan jo käyttämistä elvytysvaroista voidaan luokitella osaksi fossiilitaloutta[ii]. Suomi pärjäsi vertailussa heikommin kuin Saksa ja Ranska. Marinin hallitus on kuitenkin sitoutunut kestävään elvytykseen. Rahoituskohteet eivät saa aiheuttaa haittaa ympäristölle**.** Kestävän elvytyspolitiikan “Do no harm”-periaatetta ovat kannattaneet Hetemäen työryhmä[iii], YM:n kestävä elvytys -työryhmä[iv] ja eduskunnan ympäristövaliokunta[v]sekä EU-rahoituksen osalta EU:n komissio.

Päästökompensaatio ja muut haitalliset tuet

Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotukimenoihin ehdotetaan 121 milj. euroa, ja päästökauppakompensaatiosta luopuminen tapahtuu vasta vuonna 2021. On hyvä että siitä luovutaan. Päästökauppakompensaatio on havaittu ilmastolle haitalliseksi, tehottomaksi ja pitkällä aikavälillä

kasvukilpailukyvyn kannalta haitalliseksi tueksi, joka kohdistuu vain harvoille ja vääristää kilpailua[vi]. TEM:in virkamiestyöryhmä onkin todennut, ettei sitä ole syytä jatkaa[vii]. Päästökaupasta saaduilla tuloilla tulisi sen sijaan rahoittaa ilmastotoimia esimerkiksi kehittyvissä maissa.

Haitallisten tukien karsiminen etenee ensimmäistä kertaa, mutta tämä heijastuu budjettiesitykseen vain vähän. Vaikka energiaintensiivisten yritysten veronpalautusta ollaan karsimassa, se on budjettiesityksessä yhä 225 miljoonaa euroa ja maatalouden energiaveropalautus 35 miljoonaa. Esimerkiksi turpeen verotuki säilyy 172 miljoonassa vuonna 2021 veronkorotuksesta huolimatta. Puupolttoaineiden verottomuus nousee 303 miljoonaan. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus on 225 miljoonaa euroa ja maatalouden energiaveropalautus 35 miljoonaa. Näistä syistä haitallisten tukien poistamista ja suuntaamista ympäristötoimiin tulee jatkaa.

Ympäristöviranomaisten riittävä rahoitus on turvattava

Talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön halinnonalan keskeiseksi tavoitteeksi on listattu ilmastonmuutoksen torjunta ja keskeiseksi tehtäväksi mainitaan ekologisestikin kestävä kasvu. Ilmasto- ja ympäristöasioiden edistäminen edellyttää, että ELY-keskusten ympäristöpuolen riittävä rahoitus turvataan.

Lisätietoja: Liisa Toopakka, liisa.toopakka@sll.fi puh. 0405042989

[i]EASAC, 2017: https://easac.eu/publications/details/multi-functionality-and-sustainability-in-the-european-unions-forests/

[ii]Energy Policy Tracker, https://www.energypolicytracker.org/

[iii]https://vnk.fi/-/exit-ja-jalleenrakennustyoryhma-suomen-tie-ulos-koronakriisista-vaatii-pitkajanteisyytta-ja-ketteryytta

[iv]https://ym.fi/documents/1410903/33891761/kestava_elvytys_loppuraportti-2110.pdf/c8edf006-334f-ecd9-5364-9d55720823fe/kestava_elvytys_loppuraportti-2110.pdf?t=1603343569943

[v]https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/YmVL_3+2020.aspx

[vi]Laukkanen, M. & Maliranta, M. 2019. Yritystuet ja kilpailukyky. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:33. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161568/33_Yritystuet%20ja%20kilpailukyky.pdf

[vii]Kohti hiilineutraalia taloutta: kestävää kasvua edistävä energia- ja ilmastopolitiikka : Työ- ja elinkeinoministeriön virkamiesnäkemys. https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-412-9